

Elna

1

Motvilligt solsken vid bäcken. Vatten som vill vara ifred. Röd saltsmak. Också på ryggen. Vem slår hårda, snabba slag i hennes bröst? Huden blir bärande luft.

Hon kände sig varm i solen. Såg folket långt där nere. Hörde dem ropa till varandra. Uppjagade.

Allt var lugnt. Stilla jämsides med rovfågeln brun- och vitfläckiga fjäderkropp följde hon sömnigt familjens rörelser och ljud. Fadern var nära nu, han satte sig ner bredvid henne, tog upp henne i sin famn, tryckte kroppen mot sitt bröst. Ropet ur hans strupe, direkt till djävulen. Fågeln dök.

Elna, älskade! Moderns röst är skuren mjölk. Fadern lägger barnet i hustruns famn. Ryggen blöder, munnen blöder, svarta svullnader på ögonens plats. Rivsår från vänstra låret ner mot hälen. Benet syns långt där inne.

Är hon kvar hos oss? Närmast tystnaden frågar fadern hustruns ögon. Hon nickar. Hennes tårar sköljer dotterns ansikte rent från röd smuts.

Flickans inuti är sprängda glasskärvor. Vid moderns bröst är nattmjuksfrid. De går sakta mot gården. Modern bär henne försiktigt mot sin axel som när hon var liten. Det var igår. Det är fem år sedan. Moderns rygg blir långsamt mörkt röd. Flickans tyngd. Örnen är tillbaka, vill visa ljuset mot byn.

Elna såg ljuset. Hon log mot örnen. De höll i varandra mot solen. Hon ville att mamma skulle sluta gråta. Hon ville hämta upp mamma och visa henne ljuset. Mot byn. Örnen var borta. Hon vände sig runt, ropade.

- Såja, Doktor Edvard möter oss. Det blir bra. Elna, det blir bra. Mamma är här. De tar steget från ängen upp mot vägen och går in mot byn. Mamma, Stina och Gurli följs åt. De andra, männen, jagar förövaren. En varg, en dåre, en mördare. Han ska hittas! Och slaktas! Dröjande.

Sju dagar går. Sju natters tunga. Elnas svullna ögon kanske vill se igen. Sju gånger sju svarta trådar har vävts till mammas ansikte. Inne i sovkvammaren sätter Stina färska blommor varje morgon. Prästkragar på sängbordet framför fönstret. Gulmåra i låga skålar på bänken vid sängens fotände. Mamma stryker oupphörligt Elna på handen, över kinden, på pannan, på hjässan. Hon berättar sagor. Hon sjunger barnvisor och psalmer. Mest sjunger hon Ute blåser sommarvind. Varje gång hon kommer till "rider över berg och mo, trollet att förstöra, som vill barnet röra", bryter gråten rösten. Gurli skakar på huvudet.

Örnen brukade hämta Elna efter frukost. Hon fick se mer den veckan än hon sett i hela sitt liv. Det var skönt att bli väckt på morgonen. Hon tyckte bara att mamma skulle sluta vara så ledsen. Doktorn måste ha varit där inne medan hon varit ute på Storön och sett måsäggen. Han gick mot sin vagn med huvudet långsamt svängande från sida till sida, stirrande på sina skor tycktes det. Elna ville ta upp honom också, för att beskåda måsäggen, känna deras lena skal, fråga de små ungarna där innanför när de skulle komma ut. Nu längtade hon efter mamma och skyndade dit.

Stina har tagit mammas plats vid sängen. Gurli håller om mammas skakande, gråtande kropp. Hon blir flicka i Gurlis famn.

- Såja, det blir bra. Hon vaknar snart, säger Gurli och för mamma till en stol vid bordet i köket. Hon låter sig sättas.

- Det är bättre att hon sover tills hon är hel, tids nog berättar hon.

Mamma nickar och vänder ögonen mot den gamla kvinnan:

- Kanske har hon glömt när hon vaknar. Gurli nickar.

- Kanske har hon det.

De letar efter ord att säga till barnet. De letar efter förklaring för sin egen

vårdslöshet. De letar efter ett försvar som aldrig kommer att finnas.

Gud förlåter inte allt, vet modern. Hur skulle hon kunna se sin dotter i ögonen igen? Hon lutar huvudet mot sina korslagda armar på bordet. Skulden har slagit **evighets**bo i hennes hjärta. Gurli nickar:

- De hittar honom, var så säker.

- Om det så ska ta hela mitt liv.

- Frun måste vila nu. Jag har ställt iordning en bädd i rummet bredvid. Vi turas om att sitta hos henne och väcker frun så fort det blir en förändring.

Den dova vibrationen i luften fick Elna att vakna. Hon hade lärt känna ljudet och leendet skulpterade hennes inre ansikte.

-Fina fågel, vart tar du mej idag? Han satt uppe på högskåpets yttre hörn.

- Du har nu minnen att sjunka in i. Du vet vad livet vill ge dig. Jag kommer tillbaka när tid är. Använd min kraft att föda din egen. Så gjorde han ansats att flyga och bleknade till intet.

- Nej, vänta. Snälla fågel, kom tillbaka! Hon kände sig yr, lite illamående och la sig ner på kudden igen.

- Stina! Hink och vatten! Hon kastar upp.

Mamma vaknar och skyndar in till Elna.

- Älskling, du är vaken! Såja, mamma är här. Hon stryker Elna över ryggen och håller undan hennes hår medan Gurli hjälper henne över hinken.

Stina ramsar:

- Tack gode Gud! Tack käre gode Gud! Tack, tack.

- Ja, ja. Det är bra så Stina. Se till att få hinken ren. Ta in den igen sedan. Med lite vatten i botten. Gurli har sin gudstro i en kista, väl tillsluten. När den längtar ut

taler hon fort som för att lägga hinder ivägen. Den lägger sig suckande igen invid låset.

Stina vill inte tänka på vad som hänt Elna. Därför stör hennes tankar henne oupphörligt med fantasibilder. De är så fula och förbjudna att hon gråter både för Elnas skull och för sin egen. Hon känner sig lite gladare nu när Elna vaknat. Då har inte Gud straffat flickan för de fula bildernas skull. Man kan inte veta hur han straffar. Gud är nästan lika otäck som han som – nej, bort nu bilder! Stina måste sätta båda handlovarna för ögonen och trycka hårt samtidigt som hon håller andan tills bilderna försvinner. Det gör ont men det är bättre. Som pyrande glöd under täckt eld kämpar hinkens ångor att väcka Stina. Hon vänder hinken i körsbärsträdets skugga innan hon sköljer ren den och tar in nytt vatten. Just på tröskeln snor katten sina steg och ler mot henne med sina örnögon.

Gräddes och rost. Så väver modern sina känslor. Oförenligt. Framåt.

– Mamma, Elnas röst är ny, det smakar illa.

Värmen hittar fram och slätar ut moderns rynkor,

– Ta in lingon och mjölk! Ta från nya kruset. Och skorpor.

De båda andra kvinnorna skyndar. Tårarna löser luftens oro. Tillsammans ser de alla hur flickan äter. De är livet. Tillsammans.

2

Frätande flyter blodet och föder alla faderns celler. Ingen undkommer vreden som suger åt sej hela årets bördor. I tystnad äter han middag och

kvällsmål. Som om träets ådring kan frambringa nyheter om förövaren håller han fast blicken på bordet framför tallriken. Han ser att de svarta märkena efter den varma grytan är djupare i bortre delen av cirkeln, men han vet det inte. Han följer cirkelns spår runt, runt i takt med sina tankar om vilka vägar de har gått och vilka vägar som är kvar att undersöka. Han känner sin skog. Han vet varje bergsskred och jordgrotta. Han har vissa spår att följa som han inte har kunnat tala om. Fiender finns i alla män. Bara tills de har djävulen fast. De andra männen talar om vilddjur, om varg och björn. Han stirrar på dem och skakar på huvudet.

Han har sänt bud efter brodern. Hans ende förtrogne förutom hustrun. Har man delat tiden i moderlivet är man aldrig helt ensam. Brodern ska anlända tidigast i kvällningen. Han befäller med vädjan männen, att se om sina familjer för att åter mötas utvilade när tiden är för daggen att ätas av solen.

Katten gör honom sällskap till höskullen för att vila och vänta. I hans bröst är flickans skratt utbytt mot egna tårar. Farliga tårar. De håller honom uppe. Han vågar inte se henne nu. Rädd för havsfloden som är nära. Sömmen är honom långt borta.

Han känner i vinden när brodern kommer. De står framför varandra och speglar oförrätten, vreden och sorgen. Hämnden är närmre.

Oron fuktar byn. Man tittar till sina barn och gör sig beredd. Man ligger i sin säng med vapnen bredvid. Redo. Man vet inte vem. Pojken som skrattande vred nacken av hönan med bara händerna? Ynglingen som gav sin far ett svullet öga och en krossad käke? Enslingen på berget har man inte sett på en vecka. Han har inte talat på ännu längre tid, bara rört sig i skogsbrynet. Kisande. Målmedveten.

Åtta män och tre ynglingar gör sig redo. Månens vakt har upphört. Stjärnorna är redan bleka. Försiktig nordan i deras ansikten gör tankarna klara. Örnen följer stigens väg över skogen.

Männen saktar in, händer på påken, kolven, yxans skaft. Tysta undrar de vad de ser. Blodigt rådjursben, huvudet en bit bort med stilla ögon som stirrar mot örnen. Päls och strid. Jägarna hittar sina röster.

- Lodjur.

- Eller varg.

- Det här är nygjort. Han är nära. Bröderna ser mot backen. Männerna känner varandras kraft och de är säkra. Han ska hittas. Enslingens stuga skymtas. Ynglingarna måste viska att det nog är människoverk ändå. Vargens lukt brukar kännas och det gör den inte nu. De hoppas och fruktar.

Enslingens stuga är tyst. Olika bilder sjunger i männens huvuden. De omringar stugan och krymper avståndet. Elva hjärtan pumpar blod snabbare än vanligt. De ser varandra, smyger tätare, fem av dem ser att dörren står på glänt. Ett steg till. Alla stannar. Stelnar. Ett skrapande ljud hörs inifrån, dörren glider sakta upp. Några ser en manshand på dörrens insida. Den faller ner, tillbaka in i skuggan. Elnas far stiger fram. Brodern strax bakom.

- Visa dig, du skygge! Ge oss bevis för att du går fri från skändningen av min dotter. Fadern har lånat isbergens röst. Enslingens ansikte svarar genast med blekhet. Inga ljud finns. Männerna tar ett steg framåt. Nu syns Enslingens ögonvitor lysa i farstun. När han rör sig omärkligt inåt mot köket öppnas munnen, men den vill inte tala. Snabbt tar han ett steg baklänges över tröskeln, drar igen köksdörren och det rasslar till när nyckeln vrids om i låset.

- Bakdörren! Faderns befallning för tre män till stugans baksida.

- Yxan! Brodern räcker över det nyslipade verktyget. Två hugg vid gångjärnen och bröderna lyfter bort dörren. Ynglingarna står flyktvakt, de sväljer oftare än vanligt. Stugans stank vill kväva inkräktarna men deras hat och vilja är starkare.

De finner mattan över källarluckan hastigt undanröjd. Brodern rycker i luckans handtag och låter sin vrede höras mot himlens vägg, när öppningen ej kan röjas. Fadern gör sig beredd att åter låta yxans egg ge vägen fri.

I samma ögonblick som dagsljuset kastas mot källargolvet slås männen vid stugans bakre dörr omkull. Enslingens plan har lyckats. Hans väg till vinden var tyst och snabb. Luckan i taket borttagen förut. Smidighet och fruktan gav honom kraft att bära trälåren över taket, kasta den mot första vakten, hoppa ner på den andra och med rädslans hand slå ner den tredje. Han fortsätter sin flykt så snabb som hjortens.

- Han flyr! Följ efter!

- Ta honom!

- Den Satan!

Åtta jägares blodtörstiga röster når Enslingens kalla själ. I lönlöst försök att med irrgång förvilla sina blivande skarprättare brister han i uppmärksamhet och faller över trädens rötter.

Han skulle aldrig mer gå, aldrig mer tala, ändå var döden ej riktigt där.

3

Stina slår händerna för ansiktet när hon hör dem komma. Hon tvingar sig att kika mellan fingrarna. Gurlu och modern stiger tillsammans ut på stenbron. Männen går tysta. Segern rider före och kallar alla i byn att komma ut ur sina hus. Fadern och Tvillingbrodern går först med det fruktansvärda och det nödvändiga vilande på sina axlar. Efter dem går sex män i par, de turas om att bära stören som Enslingens axlar är surrade vid. Sist går de tre ynglingarna med magsäcken tömd, saliv och tårar har blandats med smaken av galla. Den enes blick kan inte vika från de släpande resterna av förövarens ben. Den andre ser

inom sig gropen han fyllt igen över fötterna och yxan. Den tredje har fått en stilla ton att stötvis följa honom.

Efter på osynlig häst rider rättvisan som snart ska skipas.

Modern är på väg att kasta ord och spott på mannen som nära nog dödat hennes dotter, men hon stiger bakåt när hon ser bytet. Deras blickar möts – det är hans sista. Hon går fram och tar sin makes hand som skriver förtvivlan, vanmakt, litenhet och skam, med små bokstäver, att läsas blott av henne.

Domen går ej att verkställa då den dömden redan slutat andas. Man begraver honom före kvällen jämte självspilda och brottslingar utanför kyrkogårdsmuren.

Bröderna och kvinnorna sitter vid bordet. Soppan förblir orörd. Faderns hav rinner stilla. Hans ögon mot enda dotterns sovande ansikte. Och gulmårans beska doft. Elna vaknar och möter solens låga i kattens ögon. Djuret leder hennes minne mot högskåpets yttre hörn.

Inuti, en ny längtan och hon flyger blicken genom fönstret. Iväg.

© *Helen Pihl* 2002